

**Casa dels
Escriptors d'Irkutsk,**
amb Santiago Vilanova
al costat de Valentín
Rasputin, Larisa
Sorokopud, de la
Universitat Estatal, i
el poeta siberià Andrei
Rumiantsev, el 8
d'octubre del 2005; a
la dreta, Rasputin fa
uns quants anys
ARXIU

Adéu a Valentín Rasputin

L'ànima literària del Baikal, escriptor i ecologista siberià,
va manifestar el seu desig de ser traduït al català

Valentín Rasputin, el gran escriptor siberià, va morir a Moscou el 14 de març passat, la vigília de complir 78 anys. Era l'ànima literària i la consciència ecologista en defensa dels rius, la taigà i el llac Baikal. Les primeres informacions que durant els anys setanta van arribar-nos dels greus problemes ecològics de l'URSS van sortir de la seva ploma.

Nascut a Ust-Udà, una petita aldea de l'oblast d'Irkutsk, va abandonar la llar familiar per estudiar, perquè l'escola més propera estava a cinquanta quilòmetres. Es va llicenciar en història i filologia a la Universitat d'Irkutsk i va començar la seva carrera literària com a periodista denunciant l'impacte ambiental dels macroprojectes hidràulics a la conca de l'Angarà, l'únic i cabalós riu que surt del Baikal i que desemboca a l'Àrtic. El drama humà i el conflicte polític entre els buròcrates del Kremlin que van planificar la presa de Bratsk i els camperols que veien com les seves *isbes* desapareixerien sota les aigües, el van motivar a escriure *Ladéu a Matorià* (1976), que esdevindria la seva novel·la més popular.

El director Elem Klimov (1933-2003) va fer-ne una adaptació cinematogràfica que la Filmoteca de Catalunya va subtítular en català i que es va projectar el juny del 2005 amb

motiu del Simposi Internacional d'Escriptors i Periodistes per a l'Ecologia que va organitzar la nostra associació, Una Sola Terra.

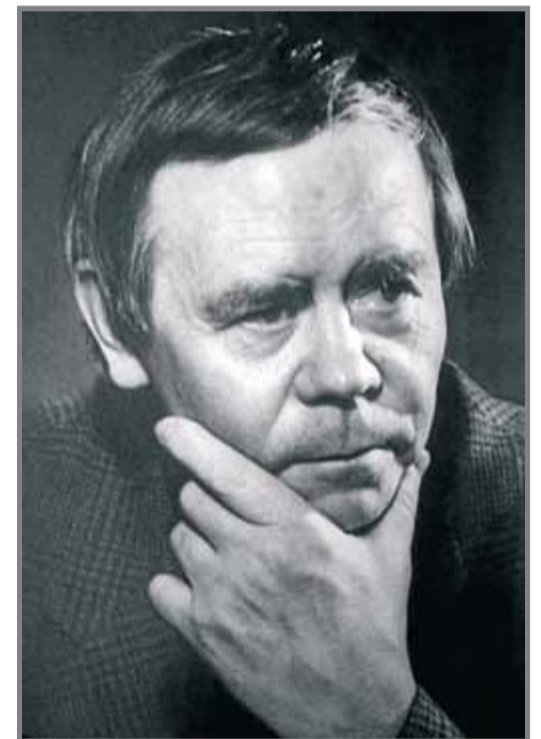
Durant el meu segon viatge a Sibèria Oriental, l'octubre d'aquell mateix any, vaig visitar la Casa dels Escriptors d'Irkutsk que Rasputin dinamitzava amb el seu carisma i vam parlar llargament sobre una futura relació entre les literatures catalana i siberiana. La consellera Caterina Mieras estava molt interessada a fomentar-la havent fet ja uns primers contactes amb la presidenta del comitè cultural de la regió, Vera Ivanova Kutitxeva, en el marc de les jornades *Sianie Rossiia* ("L'esplendor de Rússia").

Vaig comentar a Rasputin el paral·lelisme de la seva novel·la amb *Camí de sirga*, de Jesús Moncada, l'univers mític descrit sobre Mequinensa, l'antiga vila de la vora de l'Ebre enfonsada sota les aigües del pantà de Ribarroja. L'endemà, l'escriptor va facilitar-me poder donar una conferència col·loqui a la Universitat Estatal per informar sobre Catalunya i sobre els nostres poetes i escriptors. "M'agradaria ser traduït a la vostra llengua", va dir-me l'escriptor.

Durant aquella setmana se celebrava el Congrés d'Escriptors de Rússia i vaig poder assistir a un emotiu homenatge al poeta siberià Aleksandr Vampilov (1937-1972), que va

morir ofegat sota les gèlides aigües del Baikal en caure accidentalment de la barca mentre pescava. Vam viatjar a les ribes del llac i vam pujar fins al cim d'un pujol des del qual es contemplava el naixement de l'Angarà (paisatge del penúltim capítol de *Miquel Strogoff*). Rasputin va dipositar un ram de flors silvestres al peu d'un monòlit dedicat a Vampilov i va dirigir-nos unes breus paraules. "La transparència d'aquestes aigües és tal que s'hi pot veure a través de l'aire", va dir citant Anton Txékhov. "Aquesta és la gran reserva d'aigua dolça del planeta, que podria alimentar tota la població del món durant quaranta anys. Quan torneu a les vostres cases escriviu i parleu de la necessitat de preservar aquest patrimoni de la humanitat."

Seguidament vam dirigir-nos al port de Listvianka, on una embarcació pesquera ens esperava per traslladar-nos a l'altra riba del llac. Durant aquell esplèndid dia de tardor vam navegar entre cançons tradicionals i

poesies, gaudint de la cuina tradicional a base d'òmuls fregits, fumats i crus regats amb vodka.

Valentín Rasputin va ser també un humanista vinculat a la cultura popular i camperola. Després de la mort de la seva filla Maria en un accident aeri, va anar a viure a Moscou, on va ser respectat pel president Vladímir Putin a causa de la popularitat de la seva obra literària, adaptada al cinema i al teatre: més de vint novel·les i narracions que són com un retaule de gents, costums i paisatges siberians.

Rasputin va rebre els més prestigiosos premis: el Dostoievski, el Soljenitsin i l'Aksakov, entre d'altres, i el Global 500 de la UNEP (1988) pel seu activisme ecologista.

Veurem si, finalment, Putin opta per desmantellar o reconvertir les indústries que encara amenacen "l'ull blau de Sibèria" i promou el desenvolupament ecològic entorn del llac. Seria el millor homenatge a la memòria del que, per compromís social i mèrits literaris, podia haver esdevingut el primer premi Nobel de Literatura rus del segle XXI. *